La Quotidiana 5-5-2004, p. 14

chattà.ch

L'uniun «Minoritads en Svizra»

Per ils dretgs umans cunter la xenofobia

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

■ **«Wir machen uns stark für die Schwachen»: Co pudess quai tunar per rumantsch? Forsa: «Nus ans rinforzain per ils flaivels» ? En mintga cas è quai ina maniera clera da manifestar solidaritad.** Quai è la devisa da «Minoritads en Svizra» (MS; www.gms-minderheiten.ch), uniun fundada il 1983 a Turitg d'Alfred A. Hasler (1921-2009), autur da «Das Boot ist voll», e dal giurist Sigi Feigel (1921-2004). «MS s'engascha per la vita, il dretg, la cultura e l'integraziun da las minoritads tradiziunalas e novas en Svizra» (RA [rapport annual] 2013). La LR è represchentada en la suprastanza da MS; ma il RA 2013 menziuna problems pli urgents che quels da la Rumantschia.

Activitads da 2013

Durant l'onn da gestiun è l'uniun s'engaschada sco intermediatura per sustegnair la creaziun da secturs sepulcrals islamics. Ins po postar per internet la broschura «Ein Grabfeld für Muslime?» elavurada da *Giusep Nay,* anteriur parsura da MS, ensemen cun ils suprastants *Werner Kramer* e *Willy Wottreng*. Mintg'onn en mars edescha MS la cronologia «Rassismus in der Schweiz», ensemen cun l'Uniun cunter il rassissem e l'antisemitissem; il tom davart 2013 «ha cunzunt registrà manifestaziuns rassisticas cunter minoritads che vivan quai, pia muslims, gidieus ed umans da derivanza africana e jenica» (RA 2013). Il teolog Werner Kramer, president d'onur da MS, arranscha annualmain l'activitad d'in(a) docent(a) ospitant(a) per studis giudaics a l'Universitad da Turitg. «Lez(za) cumplettescha sia activitad (…) cun autras occurrenzas a la medema universitad, a quella da Basilea u tar autras instituziuns» (RA 2013). L'uniun è anc s'engaschada «per lieus da staziunament per il pievel viagiant en Svizra, per ils svilups areguard il dretg d'asil (…), davart l'iniziativa 'cunter l'immigraziun massiva', per persunas senza documents da legitimaziun euv. (…) e fa part da discussiuns cun la secziun 'Dretgs umans' dal Departament federal d'affars exteriurs» (RA 2013).

Referat public ils 8 da matg

MS duai cumplettar sia suprastanza cun occasiun da sia proxima radunanza generala gievgia, ils 8 da matg. L'anteriur cuss. guv. *Markus Notter* (Turitg), parsura da l'uniun, e ses collegas da la suprastanza proponan d'eleger tschintg persunalitads. I suonda lur preschentaziuns en l'urden alfabetic da lur nums da famiglia:

– La politologa *Gülcan Akkaya* (Scola auta da Lucerna) è viceparsura da la Cumissiun federala cunter il rassissem (CFCR; www.ekr.admin.ch/orgde).

– La giurista *Petra Camathias*, suprastanta da «Quarta Lingua», duai represchentar la LR tar MS.

– Il giurist *Oliver Diggelmann* (Universitad da Turitg) docescha dretg internaziunal public, dretg europeic e filosofia dal stadi.

– Il giudaist *Martin Dreyfus* docescha en il «Zürcher Lehrhaus» (1). Lez institut «porscha savida davart religiuns per dialogar en ina societad da pliras culturas. Muslims, cristians e gidieus s'entaupan là per emprender ensemen e per emprender tranter pèr in da l'auter.»

– *Th. Sadou Bah*, oriund da Guinea en l'Africa dal vest, ha fundà la Scola autonoma da Turitg (www.bildung-fueralle.ch) per umans immigrads en Svizra.

Suenter la radunanza, da las 20.00 a las 21.15, referescha Gülkan Akkaya davart la CFCR. Il referat è public (2). Il 23 d'avust 1995 ha il Cussegl federal incumbensà la CFCR da «sa fatschentar cun la discriminaziun da las razzas, gidar a sa chapir meglier tranter pèr quels umans che sa distinguan pervi da lur razza, lur colur u lur derivanza naziunala u etnica, cumbatter mintga discriminaziun tranter razzas.» Il RA 2013 punctuescha: «Tschertas gruppas politicas prendan en mira la norma penala cunter il rassissem.» Tant pli actual èsi da s'infurmar davart la CFCR.

Ins maldovra la noziun d'identitad

Cun l'invit devi in artitgel da Sadou Bah davart il dretg da la persuna. El scriva: «In'intervista cun debatta en la televisiun franzosa m'ha inspirà da scriver quest artitgel. Il giast aveva scrit in cudesch nua ch'el admoniva 'burgaisas e burgais' (…) da preservar lur identitad. El deduciva che lezs duajan s'engaschar per limitar rigurusamain l'immigraziun; uschiglio ristgass l'identitad da Franzosas e Franzos da s'indeblir (…). Uschia discurran bleras partidas europeics da la dretga (…). I veglian turnar al stadi etnicamain definì, sco ch'ins l'ha proclamà pir dal 19avel tschientaner (…). Tut lezzas gruppas (…) emblidan che la cultura umana na po betg pli ir enavos. Passà è il temp nua ch'ins astgava mazzar conumans en num d'ina chaussa senza vegnir chastià (…). I succeda dentant qua puspè savens che partidas fan politica a custs dals dretgs umans dals fugitivs (…). Ins duai dar il medem status giuridic al dretg a la dignitad [umana] ch'al dretg da viver.» Quai di l'emprim artitgel da la Lescha fundamentala tudestga: «La dignitad da l'uman è inviolabla.» In lexicon giuridic tudestg deducescha: «L'uman persunifitgescha in'atgna valur morala ch'el na po betg perder e che resta autonoma ed inviolabla er en fatscha a mintga revendicaziun da la cuminanza» (3). «Minoritads en Svizra» lavura en quest senn.

1. Adressa: Limmattalstr. 73, 8049 Turitg. Telefon: 044 341 18 20. Posta electronica: sekretariat@lehrhaus.ch.

2. Adressa: Kulturhaus Helferei, sala Breitinger, Kirchgasse 13, Turitg, damanaivel dal Grossmünster.

3. Rechtswörterbuch, fundà da Carl Creifelds, edì da Hans Kauffmann. 13avla ediziun modifitgada. Minca (C. H. Beck, ISBN 3 406 401 30 9) 1996, p. 813, chavazzin «Menschenwürde».